

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.509/2017/14. szám

A Szegedi Ítéltábla a dr. Berta Csaba Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Berta Csaba) által képviselt felperesnek - a Kolozsvári & Waldmann Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Waldmann Gábor) által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szolnoki Törvényszék 2017. március 29. napján kelt 6.P.20.888/2016/19. számú ítélete ellen a felperes részéről 20., míg az alperes részéről 21. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **helybenhagyja.**

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 50 000 (ötvenezer) Ft másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az alperes jogelődje, a **(jogelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) és a felperes 2007. május 10. napján **(kölcsönszerződés száma)**. számmal jelölt deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással, amely alapján az alperes 1 060 000 Ft kölcsönt folyósított a felperesnek egy Seat Ibiza típusú személygépjármű megvásárlása céljából. A felek az egyedi kölcsönszerződésben megjelölték a mértékadó devizanemet (CHF), a törlesztőrészek nagyságát (21 554 Ft), esedékességük időpontjait, az összes törlesztőrészlet összegét (1 551 888 Ft), a futamidőt (72 hónap) és a teljes hiteldíjmutató százalékban meghatározott mértékét (15,63 %). A kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II.) elszámolásának módjaként az ún. fix devizakonstrukcióban állapodtak meg.

A kölcsönszerződés részét képezte az alperes **(Üsz.1. jelölése)** számú. üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amely egyebek között az alábbi - a jelen jogvita és a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza:

- **I.7.:** „Fix deviza konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli kamat és/vagy árfolyam esemény.”
- **I.17.:** „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem”
- **I.22.:** „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam”
- **I.23.:** „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.”
- **I.24.:** „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötté napján”

- **I. 25.:** „Kamatváltozás:

b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam /mértékadó árfolyam) - 1).

- **IV.9.:** „Amennyiben a Kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a Hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni."

- **V.6.:** „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem" nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetében a mindenkori intervenció sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euró keresztárfolyamának változása."

- **VI.1.:** „A Kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a Hitelező javára - Felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező mint a korlátozás jogosultja részére küldje meg".

- **XI.4. pont:** „Rendkívüli árfolyamesemény bekövetkezte esetén a Hitelező jogosult az esedékessé vált törlesztő részletekre jutó kamatváltozás II-t, a rendkívüli árfolyamesemény bekövetkeztét követően a kölcsönszerződés futamidejének lejártát megelőzően kiterhelni."

A kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg a peres felek a kölcsön visszafizetésének biztosítására adásvételi szerződést kötöttek, és az alperes javára opciós jogot alapítottak a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre. Az opciós szerződés 4 pontja szerint a hitelező a vételi jogot a jelen szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb az időpontig gyakorolhatja, ameddig vele szemben a kölcsönszerződésből eredő tartozását a kölcsönbevevő maradéktalanul nem teljesítette. A felek a vételi jog biztosítására az opciós joggal terhelt gépjárműre elidegenítési és terhelési tilalmat is kikötöttek (szerződés 6. pont). Az opciós szerződés 7. pontja a vételi jog gyakorlásának feltételeit rögzíti, amely szerint az alperes a vételi jogát abban az esetben gyakorolhatja, ha a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben megjelölt bármely esedékességi időpontban - az esedékességet követő 15 napon belül - akár részben, vagy egészben nem tesz eleget valamely fizetési kötelezettségének, továbbá, ha a kölcsönszerződés bármely oknál fogva felmondásra kerül.

A kölcsön- valamint az opciós és az adásvételi szerződés megkötése során az alperes képviselőjében a felperes által megvásárolni kívánt gépjárművet értékesítő **(Sz.) Kft.** munkavállalója, **(alkalmazott neve)** járt el a munkaköri leírása, továbbá a munkáltatója és az alperes közötti együttműködési szerződés, alapján, eljárását az alperes a 2015. V. 26.-án kelt nyilatkozatával jóváhagyta.

Az alperes - a felperes fizetési késedelmére hivatkozva - a kölcsönszerződést 2013. február 20. napjára felmondta, egyidejűleg akként nyilatkozott, hogy gyakorolni kívánja a vételi jogát a perbeli gépjárműre.

A felperes módosított keresetében a kölcsönszerződés érvénytelensége megállapítását, az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződéskötés előtt fennállott helyzet helyreállítását, továbbá az alperes kötelezését kérte a perrel érintett gépjármű törzskönyvének kiadására. A

szerződés érvénytelensége körében kifejtette, a kölcsönszerződés „jóerkölcsbe ütközik”, illetve tisztességtelen, abban nincs feltüntetve a kölcsön összege svájci frankban, továbbá az árfolyamrés százalékos mértékben, valamint az árfolyam kockázati elemzés, illetve az árfolyamváltozásból fakadó becsült költség. Állította, hogy az árfolyamkockázatról az alperes őt nem tájékoztatta, a fix devizakonstrukcióra tekintettel az alperes azt nem terhelhette volna ki. Véleménye szerint a szerződésben feltüntetett THM nem valós, mivel az nem tartalmaz az alperes által érvényesített bizonyos költségeket. Megítélése szerint a kölcsönszerződés alakilag hibás, miután az autókereskedésnek nem volt jogosultsága annak megkötésére, a tanúk a szerződés aláírásánál nem voltak jelen, azt előzetesen látták el aláírásukkal. Állította, az üzletszabályzatot az alperes nem adta át a részére, így annak tartalmával nem volt tisztában, következésképp nem tudta, hogy az árfolyamváltozás milyen terheket ró rá, és nem volt tisztában azzal sem, hogy deviza alapú szerződést kötött. Álláspontja szerint az alperes opciós joga 2012. május 10. napjával megszűnt, így nincs jogcíme a törzskönyv birtokban tartására.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Hangsúlyozta, az autókereskedés és az alperes között létrejött együttműködési megállapodás alapján a kereskedés meghatalmazott munkavállalói jogosultak voltak a perbeli szerződés megkötésére, egyebekben eljárásukat utóbb jóváhagyta. Vitatta, hogy a tanúk a szerződést előre aláírták. Hangsúlyozta, a szerződés az annak létrejöttéhez szükséges valamennyi lényeges tartalmi elemet magában foglalja, abban feltüntetésre került annak deviza alapúsága, a THM %-os aránya, a törlesztéssel kapcsolatos adatok, a felperes fizetési kötelezettségei. Kiemelte, az Üsz. V.6. pontjában a felperes az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást megkapta, azt tudomásul vette, míg az Üsz. I.23. pontja alapján tisztában kellett lennie azzal, hogy az árfolyamkockázatnak nincs felső határa, az kizárólag őt terheli. Állította, hogy az üzletszabályzatot a felperes részére átadta, annak átvételét, tartalma megismerését, elfogadását a felperes aláírásával igazolta. Hangsúlyozta, a felperes maga nyilatkozott személyes meghallgatása során úgy, hogy a szerződést nem olvasta el, saját felróható magatartására pedig előnyök szerzése végett nem hivatkozhat. Véleménye szerint a törzskönyv birtokban tartása a kölcsönszerződést biztosító önálló mellékkötelezettség, a kölcsönszerződés vételi jogtól független atipikus biztosítéka, és ennek megfelelően az Üsz.IV.9. pontja alapján csak akkor köteles a törzskönyv kiadására, ha a felperes a kölcsönszerződésben foglalt fizetési kötelezettségeinek maradéktalanul eleget tett, a felperesnek azonban jelenleg is áll fenn tartozása vele szemben. Utalt emellett arra, hogy opciós joga sem szűnt meg, mivel a szerződéses jogviszony tartama alatt a **(Üsz.1. jelölése)** számú üzletszabályzatát felváltotta a **(Üsz.2. jelölése)** számú üzletszabályzata, amely szerint az opciós joga ún. zárt opció, amelynek gyakorlására nyitva álló határidő még nem telt el.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy adja ki a felperesnek 15 napon belül a **(gpjmű frg.rszm.-a)** forgalmi rendszámú Seat Ibiza típusú személygépjármű törzskönyvét. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 50 800 Ft perköltséget. Határozatának indokolásában megállapította, a perbeli kölcsönszerződés sem alaki, sem akarati hibában nem szenved, az a felperes által felhozott okokból nem tekinthető érvénytelennek. Kifejtette, az alperesi jogelőd és a **(Sz.)** Kft. közötti együttműködési megállapodás alapján az autókereskedés jogosult volt a perbeli szerződés megkötésére, azt a kereskedés képviselőjeként és nevében annak munkavállalója, **(alkalmazott neve)** aláírhatta. Utalt arra, az autókereskedés képviseleti joga igazolásának hiányában az álképviselet szabályai kerülnének alkalmazásra, s miután az alperes utóbb az autókereskedés alkalmazottjának eljárását jóváhagyta, ez orvosolta a képviseleti jog esetleges hiányát.

Nem találta megállapíthatónak a szerződés jóerkölcsbe ütközését sem, kiemelve, ha a felperes bizonyos szerződéses fogalmakat nem értett, illetve nem ismerte jelentésüket, módja lett volna arra, hogy azokról tájékoztatást kérjen az alperestől.

Alaptalannak minősítette azt a felperesi hivatkozást is, miszerint az árfolyamkockázat viselésére az erről való tájékoztatás hiányában nem kötelezhető. Kifejtette, az üzletszabályzat egyes rendelkezései és az egyedi szerződés gondos átolvasása, megfelelő értelmezése mellett, a fix devizakonstrukció szabályainak tartalma alapján - külön kockázatfeltáró nyilatkozat hiányában is - egyértelműnek kellett lennie a felperes számára, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal jár, és az ebből adódó terheket ő köteles korlátlanul viselni. Kiemelte, a felperes maga nyilatkozott akként, hogy a szerződést nem olvasta el, így a szerződéses konstrukció ismeretének hiánya saját felróható magatartására vezethető vissza.

Rámutatott, a perbeli kölcsönszerződés tartalmazza a kölcsönügylet Hpt. 213. § (1) bekezdésében előírt tartalmi elemeket, az árfolyamrész kérdését pedig a DH1 tv. rendezte.

A törzskönyv kiadását illetően megállapította, az alperes opciós joga az 5 év elteltére tekintettel megszűnt, ezért nincs jogalapja a törzskönyv birtokban tartására, így köteles azt a felperes részére kiadni.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen mind a két peres fél fellebbezéssel élt.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával - a kölcsönszerződés érvénytelenségére alapítottnak, annak jogkövetkezményeként - 505 137 Ft visszafizetésére kérte kötelezni az alperest. Változatlan álláspontja szerint a perbeli kölcsönszerződés alaki hibás, miután sem az autókereskedésnek, sem a szerződést az alperes nevében aláíró **(alkalmazott neve)-nak** nem volt képviseleti jogosultsága, a tanúk pedig nem a szerződő felekkel egyidejűleg írták alá a szerződést. Ismételten hivatkozott az árfolyamkockázatról való tájékoztatás, és a kölcsönösszeg devizában való feltüntetésének a hiányára, valamint arra, hogy a szerződés nem a valós THM-et tartalmazza. Hangsúlyozta, a fix törlesztőrészlet meghatározásával megtevesztette őt az alperes.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a törzskönyv kiadására kötelező rendelkezés mellőzését kérte. Fenntartotta azt az álláspontját, miszerint a törzskönyv birtokban tartása a kölcsönszerződés, nem pedig az opciós jog biztosító, így - az Üsz. IV.9. pontjában foglaltak értelmében - csak akkor köteles kiadni a törzskönyvet, ha a felperes a szerződésből eredő valamennyi fizetési kötelezettségének eleget tesz, a felperesnek azonban jelenleg is áll fenn tartozása. Továbbra is állította, a szerződés részét képező **(Üsz.1. jelölése)** számú üzletszabályzatot 2009. augusztus 1. napjával felváltotta a **(Üsz.2. jelölése)** számú üzletszabályzat, amelynek zárt opcióra vonatkozó rendelkezése értelmében opciós joga nem szűnt meg.

Fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet felperesi fellebbezéssel érintett rendelkezéseinek a helybenhagyására irányult.

A felperes és az alperes fellebbezése egyaránt alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont következtetései is helytállóak, az ítéletábra érdemi döntésével és annak indokaival is egyetért. A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel kiemeli az alábbiakat.

I.

Kétségtelen, hogy a perbeli kölcsönszerződésre a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) szerződéskötés időpontjában hatályos 210. §

(1) bekezdése kötelező írásbafoglalást írt elő, így annak elmaradása a szerződés semmisségét eredményezné a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 217. § (1) bekezdése értelmében. Lényeges ugyanakkor, hogy a Hpt. a szerződés megkötésére annak írásba foglalásán túl további megszorító előírást nem tartalmaz, így az írásbeliség, mint alaki követelmény teljesüléséhez elegendő az egyszerű okirati forma, azaz nem érvényességi kellék a szerződés közokiratba, avagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalása (BDT2001. 496). Ebből következően közömbös, hogy a tanúk a feleket megelőzően írták alá a szerződést vagy nem, az írásbafoglalás követelményét ugyanis a tanúk aláírásának hiányában is kielégíti az érintett okirat.

Alapítan a felperesnek az a fellebbezési érvelése is, miszerint az alperes nevében a szerződést aláíró (**alkalmazott neve**) nem rendelkezett képviseleti joggal. Az írásbeliséghez kötött, és képviselő közreműködésével létrejött szerződés ugyanis a képviselő útján eljáró szerződő fél aláírása szempontjából alakilag érvényes, ha a szerződést tartalmazó okirattól kitűnik, hogy a megállapodást ténylegesen aláíró természetes személy nem a saját nevében, hanem az okiratban megjelölt szerződő fél nevében és képviseletében jár el. Szükség esetén az aláíró természetes személy képviseleti jogosultságának igazolása során vizsgálendő, hogy képviseleti jogát kitől és milyen formában származtatja, nem szükséges azonban, hogy a képviseleti jogosultság keletkezésének láncolata magából a képviselő által kötött szerződést tartalmazó okirattól kitűnjön (BDT2014. 3133). Jelen ügyben a szerződést rögzítő okiraton a „hitelező aláírása” megjelölésű rész fölött szerepel az alperes bélyegzőlenyomata és (**alkalmazott neve**) aláírása, így az okirattól kitűnik, hogy nevezett az alperes képviseletében eljárva kötötte meg a szerződést a felperessel. Azt pedig, hogy jogosult volt képviselni az alperest az ügyletkötés során, igazolja az alperes által a periratokhoz csatolt, az alperes és a (**Sz.**) Kft. között létrejött együttműködési megállapodás, valamint (**alkalmazott neve**) munkaköri leírása.

Helyesen állapította meg ezen túl az elsőfokú bíróság, hogy képviseleti jogosultsága igazolásának hiányában (**alkalmazott neve**) álképviselőnek minősülne. Álképviselő esetén viszont a képviselt személy utólag is jóváhagyhatja az álképviselő eljárását az 1959-es Ptk. 221. § (1) bekezdése értelmében, és ez esetben úgy kell tekinteni, mintha az álképviselő szabályszerű meghatalmazással járt volna el, ilyen esetben a bíróság nem alkalmazhatja az érvénytelenség jogkövetkezményeit (BH.1993. 181., BH1994.501., BH2004.181., BDT2014. 3109.). A jóváhagyás nincs alakszerűséghez kötve, a képviselt személy az álképviselő eljárását jóváhagyó nyilatkozatát szóban, írásban, de akár ráutaló magatartással is kifejezésre juttathatja (BH2014. 303.).

Az alperes a perbeli kölcsönszerződést aláíró (**alkalmazott neve**) eljárását utólag jóváhagyta: egyrészt azzal, hogy a kölcsönszerződést a maga részéről maradéktalanul teljesítette, azaz a kölcsönösszeget folyósította, másrészt a per folyamán tett kifejezett jóváhagyó nyilatkozatával.

II.

Nem ért egyet az ítéletábra a felperesnek azzal az álláspontjával sem, amely szerint a felek szerződése nem tartalmazza a szerződés tárgyát, azaz a kölcsön összegének svájci frankban való meghatározását, és ez okból érvénytelen a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja értelmében.

A peres felek szerződése - amint azt az elsőfokú bíróság is helyesen megállapította - deviza alapú kölcsönszerződés, amelynek lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban került sor, azaz az ún. kirovó és lerovó pénznem eltér egymástól, a kirovó pénznem deviza, a lerovó pedig forint. A felek a szerződés megkötésekor a kölcsönösszeg meghatározása során két módot választhatnak: vagy az érintett devizanemben jelölik meg pontosan, összegszerűen a kölcsön összegét (ebben az esetben a folyósítás időpontjában irányadó árfolyamtól függ, hogy ténylegesen milyen forint összeg kerül az adós részére átadásra),

vagy azt a forint összeget jelölik meg, amelynek a folyósítás időpontja szerinti árfolyamon az adott devizanemre átszámított összege az adós kirovó pénznemben meghatározott tartozása. Mindkét mód alkalmas a kirótt tartozás egyértelmű meghatározására (6/2013 Polgári jogegységi határozat III/1. pont).

A felperes álláspontjától eltérően tehát nem szükséges, hogy maga a kölcsönadott, folyósított összeg, illetve a törlesztések összege devizában meghatározva tételesen szerepeljenek a szerződésben, hanem az is elégséges, ha azok a szerződés rendelkezései alapján kiszámíthatók. Ezzel egyezően foglalt állást a Kúria az 1/2016. Polgári jogegységi határozatában, amelynek 1. pontja rögzíti: a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződés abban az esetben is megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja által előírt követelményeknek, ha az írásba foglalt szerződés - ide értve az annak szerződéskötéskor részévé vált általános szerződési feltételeket is - a kölcsön összegét forintban (lerovó pénznem) határozza meg, feltéve, hogy az így meghatározott kölcsönösszeg devizában (kirovó pénznem) kifejezett egyenértéke pontosan kiszámítható az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában, ennek hiányában a folyósításkor, az akkor irányadó árfolyam figyelembevételével. Jelen esetben az egyedi szerződés egyértelműen rögzíti a kirovó pénznemet (CHF), a lerovó pénznemben, azaz forintban folyósítandó kölcsön összegét, az üzletszabályzat I.22. pontja alapján pedig pontosan kiszámítható volt ennek a kirovó pénznemben, azaz CHF-ben meghatározható összege a folyósítás időpontjában, ezáltal a felperes svájci frankban megjelenő tartozása.

Lényeges emellett, hogy a perbeli szerződés a kölcsön összegének a kirovó és a lerovó pénznem közötti átszámítása során kétnemű (vételi és eladási) árfolyam alkalmazását írta elő, a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 tv.) viszont megdönthetetlen törvényi vélelmet állított fel a különemű devizaárfolyamok egyedileg meg nem tárgyalt, illetve általános szerződési feltételkénti kikötésének és alkalmazásának a tisztességtelensége mellett, kimondva azok semmisségét. A törvény 3. § (2) bekezdése pedig úgy rendelkezett, hogy a semmisségük folytán „kihulló rendelkezések” helyébe mind a folyósítás, mind a törlesztés tekintetében a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép a 3. § (3) bekezdésében meghatározott - jelen ügyben nem irányadó - kivételekkel. Mindebből következően a perbeli szerződés tartalmát a forintban meghatározott kölcsönösszeg CHF-re történő átszámítása során alkalmazandó árfolyam tekintetében a DH1 törvény 3. § (1) és (2) bekezdése ex tunc, azaz a szerződéskötés időpontjára visszamenő hatállyal módosította, amely módosított tartalom alapján a kölcsön CHF-re átszámított összege egyértelműen kiszámítható (a kölcsön összege szorozva a CHF folyósítás napján érvényes MNB hivatalos árfolyamával). Ez irányadó a törlesztőrészletek tekintetében is (1/2016. PJE 2. pont).

Minderre figyelemmel bár nem számszerűen, de a szerződés rendelkezései alapján kiszámítható módon meghatározásra került a kölcsön és a törlesztő részletek összege devizában is, így a szerződés megfelel a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjában előírt követelménynek, hiszen tartalmazza a szerződés tárgyát (a kölcsön összegét), a törlesztő részletek számát, összegét, és a törlesztési időpontokat is.

III.

Alaptalan a felperesnek az az érvelése is, miszerint a svájci frank forinthez viszonyított árfolyamának változásából eredő fizetési kötelezettség nem terheli, mert nem kapott az alperestől az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást.

A fentebb már részleteztettek szerint a peres felek devizaalapú jogügyletet kötöttek, amelynek lényege, hogy a felek a hitelező és az adós kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt devizában határozzák meg (kirovó pénznem), és azt mindkét fél forintban köteles teljesíteni (lerovó devizanem). E szerződéstípusnál az adós viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig csökkenését eredményezi (6/2013. PJE határozat 1. pont). Mindebből következően a perbeli szerződésnek azok a rendelkezései - ide értve az üzletszabályzat vonatkozó pontjait is - amelyek a felperes fizetési kötelezettségeinek az árfolyamváltozásból eredő módosulását szabályozzák, a devizaalapú szerződés lényegéhez kapcsolódó feltételek, következésképpen a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezések, amelyek tisztességtelensége az 1959-es Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (4) bekezdése értelmében nem vizsgálható, és a 2009. május 22. napjától hatályos (5) bekezdés szerint is csak akkor állapítható meg, ha azok - a szerződés egyéb rendelkezéseit is figyelembe véve - nem világosak, nem érthetők. A vizsgálat részletes szempontjait meghatározó 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam reá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959-es Ptk. fent hivatkozott rendelkezésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

Kétségtelen, hogy a Hpt. szerződéskötés időpontjában hatályos 203. § (6) és (7) bekezdésének rendelkezése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásul vételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia, a kockázatteltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázatot ismertetését, valamint annak a törlesztő részletre gyakorolt hatását. Önmagában a külön kockázatteltáró nyilatkozat hiánya azonban a szerződés érvényességét nem érinti, ilyen esetben a szerződés rendelkezései, illetve a szerződéskötéskor szóban kapott tájékoztatás alapján kell vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, hogy őt nem terheli árfolyamkockázat, illetve hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. A peradatok alapján azonban ez a jelen ügyben nem állapítható meg. A felperes ugyanis a kölcsönszerződés részét képező üzletszabályzat V.6. pontja alapján kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem, azaz a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Ezen túl a szerződés egyéb rendelkezései, így az egyedi szerződés „mértékadó devizanem CHF” és a „fix devizakonstrukció” kitétele is félreérthetetlenül jelezte, hogy a felperes fizetési kötelezettségei változhatnak az egyedi szerződésben megjelölt törlesztő részletekhez képest. Az üzletszabályzat I.17., I.22., I.24. és I.25.b. pontjainak együttes értelmezése eredményeként pedig egyértelmű lehetett a felperes számára, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, illetőleg hogy a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (17. pont), a mértékadó árfolyam (24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításának képlete (25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Az üzletszabályzat I.25.b. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő

fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A kamatváltozás II. üzletszabályzati pont megszövegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza, amire a „kamatváltozás II.” szövegrész után zárójelben szereplő „árfolyamváltozás” kifejezés is utal. E rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében árfolyamváltozást kell fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az üzletszabályzat I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat.

Ugyancsak felismerhetővé teszi az árfolyamváltozás fizetési kötelezettséget növelő hatását az Üsz. ún. fix devizakonstrukciót szabályozó XI. fejezete, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy a forint svájci frankhoz viszonyított árfolyamának kedvezőtlen változása következtében a futamidő meghosszabbodik, az árfolyamváltozás miatt a törlesztőrészeket az adósnak a szerződéskötéskor tervezetthez képest tovább kell fizetnie. Lényeges emellett, hogy a felperes a szerződéskötéskor választhatott, a fix vagy a normál devizakonstrukció szerint kéri az árfolyam-különbözet elszámolását. A felperes élt ezzel a választási lehetőséggel, az egyedi szerződésben a fix konstrukciót jelölte be. Ahhoz viszont, hogy a két lehetőség között választani tudjon, tisztában kellett lennie a kettő közötti különbséggel, és ebből adódóan magának a devizaalapú konstrukciónak a lényegével, valamint az abban rejlő kockázattal.

Helyesen állapította meg tehát az elsőfokú bíróság, hogy a felperes számára a szerződés és az üzletszabályzat rendelkezéseinek körültekintő és gondos átolvasása alapján felismerhetőnek kellett lennie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek, illetve az árfolyamváltozás valós kockázatot jelent, amely korlátozás nélkül őt terheli. Azt pedig maga a felperes sem állította, hogy az alperestől ettől eltérő tartalmú tájékoztatást kapott volna. Épp ellenkezőleg, a felperes maga adta elő fellebbezésében, hogy az autókereskedés alperes által megbízott, és az ügyletkötésnél tanúként is eljáró alkalmazottjától, Szathmáry Zoltántól azt a tájékoztatást kapta a fix konstrukcióról, hogy „ha változik az árfolyam, és többet kellene fizetni, akkor a törlesztési idő fog kitolódni.” Ez a tájékoztatás pedig mindenben megfelel a szerződés feltételeinek, így nem fogadható el a felperesnek az az állítása sem, miszerint a fix törlesztőrészlet meghatározásával megtevésztette őt az alperes.

Az ítélet tábla hangsúlyozza, a fogyasztót is terhelő együttműködési kötelezettségből eredően a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeire is tekintettel a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a nagy összegű, hosszútávra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kötelezettség mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt (BDT2013. 2889), tanulmányozza át a szerződést, szükség esetén az egyes általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen (6/2013. PJE). Ha a felperes kellő figyelmességgel és körültekintéssel elolvasta volna az egyedi szerződést és az üzletszabályzatot, úgy az előzőekben megjelölt szerződési rendelkezések alapján fel kellett volna ismernie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek. A felperes azonban saját előadása szerint az üzletszabályzatot egyáltalán nem olvasta el, és az egyedi szerződésből is „csak annyit nézett meg, hogy mennyi kölcsönt kap, valamint azt, hogy mennyit kell visszafizetni, meg ez egy havi fix konstrukció.” (Fellebbezési beadvány 2. oldal második bekezdés.) Ha tehát valóban nem volt tisztában az ügylet árfolyamkockázatával, ez a saját érdektelenségének, a fogyasztótól is elvárható gondos és körültekintő magatartás elmulasztásának a következménye.

Nem teszi megállapíthatóvá a szerződés semmisségét a felperesnek az az érvelése sem, miszerint a szerződés nem a valós THM-et tartalmazza. A szerződés megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjában előírt követelményeknek: feltünteti az éves százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót, a szerződés, valamint az annak részét képező üzletszabályzat és hirdetmény pedig rögzíti a hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett költségek meghatározását és annak összegét. Ez utóbbinak azonban nincs is jelentősége, mert ha az alperes a szerződésben és az annak részét képező üzletszabályzatban, valamint hirdetményben meg nem határozott költséget számít fel, az nem érinti a szerződés érvényességét, hanem a felek közötti elszámolásra tartozó kérdés. Az a felperesi hivatkozás, hogy a THM nem valós, annak kifejezésre juttatása, hogy a teljes hiteldíjmutató nem az ügylet tényleges terheit mutatja. Ez azonban nem eredményezi a szerződés semmisségét, hanem akarat hiába miatt (1959-es Ptk. 210. § (1) és (4) bekezdés) a szerződés megtámadására adhat alapot. A felperes azonban erre alapítottnak a szerződést nem támadta meg. Ezen kívül közömbös, hogy esetleg a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 tv.) 3. § (1) bekezdése alapján semmisnek minősülő árfolyamrész is szerepel a THM-ben, hiszen ezt az érvénytelenségi okot a jogalkotó a DH törvények megalkotásával rendezte, az alperes a szerződés megkötésére visszamenő hatállyal köteles volt elszámolni az árfolyamrészrel a felperes javára, és miután a törvényi elszámolás megtörtént, az e miatti érvénytelenségi ok kiküszöbölődött.

Miután a kölcsönszerződés érvénytelensége a felperes által felhozott okok egyike alapján sem volt megállapítható, az elsőfokú bíróság helytállóan utasította el a felperes szerződés érvénytelenségére alapított marasztalási keresetét.

V.

Ugyanakkor az alperes is alaptalanul támadja az elsőfokú ítélet törzskönyv kiadására kötelező rendelkezését. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes az opciós jog biztosítékként tarthatta a birtokában a törzskönyvet, és miután az opciós joga az annak alapításától számított öt év elteltével megszűnt anélkül, hogy e jogát gyakorolta volna, nincs jogcíme a felperest, mint a gépjármű tulajdonosát megillető törzskönyv birtokában tartására.

Az alperes érvelésével szemben sem az opciós szerződésnek, sem a kölcsönszerződés részét képező alperesi üzletszabályzatnak nincs olyan rendelkezése, amely alátámasztaná az alperesnek azt az álláspontját, miszerint a törzskönyv birtokában tartása a kölcsönszerződés atipikus biztosítója. Az opciós szerződés 6. pontja szerint a felek a vételi jog - és nem a kölcsönszerződésből eredő kötelezettség - biztosítására kötöttek ki az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat a vételi jog tárgyát képező gépjárműre. Az Üsz. VI.1. pontja ezzel összhangban rendelkezik úgy, hogy „a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvbe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.” Az idézett szerződési feltétel megszövegezése, annak nyelvtani értelme is azt támasztja alá, hogy a felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani.

Ennek megfelelően a törzskönyv birtoklásához való jog az opciós joghoz kapcsolódó járulékos jogosultság. Az opciós szerződés viszont - annak 4. pontjában írtak szerint - a megkötésétől számított öt év elteltével, azaz 2012. május 10. napján megszűnt, így az alperes által ezt követően,

2013. január 28. napján tett vételi nyilatkozat hatálytalan, következésképpen ez idő szerint már nincs jogcíme a törzskönyv birtokban tartására.

A fenti megállapítással ellentétes következtetés - az alperes álláspontja szerint a szerződés részévé váló - **(Üsz.2. jelölése)** megjelölésű üzletszabályzat V.6. pontjából sem vonható le. E rendelkezés szerint ugyanis a hitelező az opciós jogát az opciós szerződésben kikötött feltételek beálltától kezdődően gyakorolhatja az opciós szerződésben kikötött időtartam alatt, ez pedig a szerződéskötéstől számított - és nem a feltétel bekövetkeztétől irányadó - 5 év. Erre tekintettel nem volt szükséges annak vizsgálata, hogy az új üzletszabályzat a felek szerződésének részévé vált-e.

Nem jogosítja fel az alperest a törzskönyv opciós jog megszűnése utáni birtokban tartására az Üsz. alperes által hivatkozott IV.9. pontja sem. Ez a kikötés - az opciós szerződés 4. pontjával együttesen értelmezve azt - csupán annyit jelent, hogy ha a kölcsönbevevő teljesíti a fizetési kötelezettségeit, a hitelező (az alperes) köteles kiadni a törzskönyvet. Nem jelenti azonban egyúttal azt is - az alperes értelmezésétől eltérően - hogy a hitelezőt csak akkor terheli a törzskönyv kiadásának kötelezettsége, ha a kölcsönbevevő maradéktalanul teljesítette fizetési kötelezettségeit. Utal e tekintetben az ítélet tábla az 1959-es Ptk. szerződés értelmezésével kapcsolatos 207. § (1) és (2) bekezdésére, amely szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akarata és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha pedig az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma e szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogalkotó az 1959-es Ptk. fenti rendelkezéseivel a pontatlan, vagy bizonytalan megfogalmazás kockázatát arra a félre terhelte, aki annak megfogalmazásáért felelős. Ennek megfelelően, ha az alperesnek a IV.9. pontban írt szerződési kikötéssel az volt a célja, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékaként mindaddig magánál tarthassa a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvét, amíg az adós valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, ezt a szándékát egyértelműen, félreérthetetlenül így kellett volna megfogalmaznia. Az érintett kikötésnek azonban annak teljes megszövegezése alapján csak kiterjesztő értelmezéssel tulajdonítható az alperes szerinti tartalom, a kiterjesztő értelmezést viszont az 1959-es Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten tiltja.

Az Üsz. IV.9. pontja csupán azon esetek egyikét szabályozza, amikor a hitelező nem tagadhatja meg a törzskönyv kiadását. Nem vonható le azonban az érintett kikötés megfogalmazásából az a következtetés, hogy akkor is jogosult lenne azt magánál tartani, ha az e jogosultság alapjául szolgáló vételi joga megszűnt.

VI.

A kifejtettkre figyelemmel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A nagyobb részt a másodfokú eljárásban is pervesztes felperest a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján pervesztességével arányban kötelezte az alperes - jogi képviselétével felmerült - másodfokú perköltségének viselésére, amelynek összegét a 32/2003 (VIII. 22.) IM r. 3. § (2) és (5) bekezdése valamint 4/A. §-a alapján állapította meg.

A felek fellebbezésükre az eljárási illetéket lerótták, azt - fellebbezésük eredménytelenségére figyelemmel - viselni tartoznak.

Szeged, 2017. december 13.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró

Dr. Bálint Attila sk.
táblabíró